

Счетоводно отчитане на финансиранията от европейските фондове

Известно е, че от тази година се създават възможности за предприятията от реалния сектор на икономиката (промишленост, строителство, транспорт, търговия, услуги, селско стопанство) да получават средства от различни европейски фондове – при определени условия.

Тяхната реализация, зависи от ефикасните усилия на мениджмънта, а и на изпълнителския персонал на предприятията – за реализиране на определени условия. Тези условия са различни за различните фондове, но най-общо се свеждат до доказване на:

- потребността от средствата за постигане на целите на програмата или на програмите на съответния фонд;
- проектна готовност за усвояване на средствата по заявеното предназначение;
- наличието на собствени средства или възможността да се осигурят такива средства от външно финансиране - за покриване на дела на предприятието във финансирането на съответната програма, когато е предвидено смесено финансиране –и от него, и от фондовете.

След получаването на средствата, предприятието трябва да отчете тяхното изразходване по предвиденото в условията предназначение.

Всички тези дейности изискват подходящо, вярно и честно счетоводно отразяване както чрез текущото отчитане, така и в периодичните финансови отчети на предприятията. Логично е да се очаква подобни отчети да подлежат на независим финансов одит.

Поради всичко това особено важно е висшият управленски персонал в предприятията - и преди всичко финансистите и счетоводителите, да извършат още от сега необходимата подготовка.

На този етап основните изисквания се свеждат до разработване на подходяща счетоводна политика за отчитане на получаването и изразходването на средствата от еврофондовете.

Във връзка с това възникват две групи въпроси:

- Преглед на вътрешните нормативни актове на предприятието и тяхното по-пълно адаптиране към изискванията за получаване и отчитане на изразходването на средства от европейските фондове. Става дума за такива актове, като: счетоводната политика, индивидуалният сметкоплан, наредбата за документооборота, наредбата или друг нормативен акт за отчитане на касовите операции, наредбата за организация на работната заплата, наредбата за инвентаризациите. Не се наемаме да предлагаме рецепти, които да са подходящи за всички предприятия при изпълнението на тези задачи.

Всяко ръководство трябва да прецени – според това какви средства има възможности да получи, как да отчита изразходването им през бъдещите отчетни периоди.

1. Промени в индивидуалния сметкоплан на предприятието

От особена важност е индивидуалният сметкоплан на предприятието да се подложи на критичен преглед.

Съгласно действащия сега Закон за счетоводството националният сметкоплан е примерен и има препоръчителен характер. Това не само създава възможности, но и задължава ръководствата на предприятията да направят целесъобразни промени в списъка и в характеристиката на сметките, които ще използват за отчитане на получаването и изразходването на средства от европейските фондове.

Тук можем да бъдем по-конкретни. Искаме да обърнем внимание на счетоводителите - и особено на съставителите на финансови отчети, че има известно различие в правилата за третиране на правителствените дарения в националните и в международните счетоводни стандарти. А средствата от европейските фондове ще се третират счетоводно именно като правителствени дарения.

В т. 3.5 на Счетоводен стандарт за малки и средни предприятия 20 (СС за МСП) Отчитане на правителствени дарения и оповестяване на правителствена помощ е казано, че правителствените дарения се представят в счетоводния баланс като финансираня, освен в случаите, когато съгласно нормативен акт се отчита като резерви.

По-различно е правилото в МСС 20 с подобно наименование – Счетоводно отчитане на правителствени дарения и оповестяване на правителствена помощ. Там е определено, че счетоводното отразяване на правителствените дарения зависи от формата, в която се получават.

Така, в т. 24 на МСС 20 е определено, че правителствени дарения, свързани с активи, включително и непарични дарения по справедлива стойност, се представят в баланса чрез представяне на дарението като приходи за бъдещи периоди или като се намали дарението до достигане на балансовата стойност на актива.

Що се отнася до даренията, свързани с разходи, за представянето им са предложени две алтернативи:

Те могат да се отчитат или като текущ приход в отчета за приходите и разходите или като се приспадат от свързаните с тези приходи разходи.

Следва извод, че предприятията, които се готвят да ползват средства от европейските фондове, в своята счетоводна политика и в индивидуалния си сметкоплан, трябва да решат чрез кои счетоводни сметки ще отчитат получаването и изразходването им.

Ние препоръчваме - дори ако предприятията са в групата на малките и средните и не са задължени да представят своите финансови отчети по МСФО/МСС, да отчитат свързаните с активи дарения според правилата на международните стандарти. Тоест –

да ги отразяват или като приходи за бъдещи периоди, или като намаление на балансовата стойност на получените, свързани с активи, дарения.

Така приходите ще бъдат признати чрез намаляване на амортизационните разходи за придобитите активи вбъдеще.

И тъй като сметкопланът вече няма задължителен характер, предприятията биха могли да си открият други сметки - за отчитане на трансферите от европейските фондове.

Специална сметка би могла да се включи в група 75 Приходи за бъдещи периоди и финансираня.

Към сметка Приходи за бъдещи периоди (751) може да се открие аналитична сметка Финансиране от европейските фондове. Крайното кредитно салдо по тази сметка в края на отчетния период ще се представи в пасива на счетоводния баланс на предприятието на ред „Приходи за бъдещи периоди”, в раздела на дългосрочните (нетекущите активи) – ако срокът за усвояване на средствата превишава следващия отчетен период (каквито ще бъдат преобладаващия брой случаи).

Или пък в раздела за краткотрайните (текущите) активи – когато срокът за усвояване на средствата изтича през следващия отчетен период.

ПРИМЕР:

На 10.01.2008 г. търговско дружество "X" АД е получило по своята валутна сметка превод от 100 000 евро от европейски фонд за финансиране на съвместен проект за изграждане на поточна линия за производство на екологично чисти продукти.

Съгласно утвърдената документация за финансирането, делът на предприятието и на европейския инвестиционен фонд са по 50%.

В счетоводството на "X" АД въз основа на банковото бордеро ще се състави статията:

Д-т	с/ка	(504)	Разплащателна	сметка	във	валута	195	600	
								(100.000 евро X 1.956 лв.)	

К-т	с/ка	Приходи	за	бъдещи	периоди	195	600		
								аналитична с-ка Финансиране от европейските фондове	

Промени трябва да се извършат и в сметките от раздел 6-ти Сметки за разходите.

Не са необходими такива промени в сметките от група 60 Разходи по икономически елементи. Защото в този раздел няма различия между разходите за обичайната дейност на предприятието и разходите за изпълнение на условията за получените средства.

Промени са необходими обаче в сметките за разходите по направления на дейността в група 61 Разходи за дейността. Полезно ще бъде към тази група да се открие счетоводна сметка с трицифрен номер.

Например: Сметка 618 Разходи по програми със средства от европейски фондове. Към нея може да се организира аналитично отчитане по всички направления, параграфи и подпараграфи на подобни разходи. Така би се улеснило отчитането на усвояването на средствата по европейските фондове.

В по-горния пример се допуска, че цената на придобиване на производствената линия е 391 200 лв.

През първата 2008 г. са изразходвани половината от тези средства – 195 600 лв. От тях – средствата на предприятието са 97 800 лева (50% от 195 600). Толкова са и изразходваните от европейския инвестиционен фонд.

Разходите са отчетени :

-най-напред по икономически елементи –като дебитни обороти по сметките от група 60 Разходи по икономически елементи.

-след това тези сметки ще се приключат чрез сметките от група 61 Разходи за дейността.

Средствата на предприятието ще се отразят директно в сметката за незавършено строителство , а средствата, изразходвани от еврофондовете, ще се отразят по създадената за тази цел сметка Разходи по програми със средства от европейски фондове (618).

Ще се състави статията:

Д-т с/ка (613) Разходи за придобиване на ДМА 97 800

Д-т с/ка Разходи за съвместни проекти с европейските фондове 97 800

К-т с/ки от група 60 Разходи по икономически елементи 195 600

Приключването на сметката за разходите за съвместни проекти ще стане според възприетия начин за отчитане на финансирането и неговото признаване като текущ приход – директно или чрез отчисляване от балансовата стойност на активи и намаляване по този начин на амортизационните разходи. А това се определя в счетоводните стандарти.

2. Промени в счетоводната политика при съставяне и представяне на финансовите отчети.

Правилата за отчитане на приходите от финансираня са определени в МСС 20 Счетоводно отчитане на правителствени дарения и оповестяване на правителствена помощ, а за малките и средни предприятия – от СС за МСП 20 Отчитане на правителствени дарения и оповестяване на правителствена помощ.

Според т. 12 от МСС 20 правителствените дарения трябва да се признават като приход през периодите, необходими за тяхната съпоставка със свързаните разходи, които тези

приходи са предназначени да компенсират, при използване на систематична база. Те не следва да се кредитират директно в участията на акционерите.

В точка 3.5 на СС за МСП 20 е определено, че се представят в счетоводния баланс като финансираня, освен, когато с нормативен акт се отчитат като резерви.

Общото в тези правила (в тяхното съдържание) е, че е възприет приходният, а не капиталовият подход при отчитане на правителствените дарения, в т. ч. и финансиранята от европейските фондове.

От съществено значение за разглежданата тема е правилото на т. 24-та от МСС 20.

А именно, че: правителствените дарения, свързани с активи се представят в баланса или чрез представяне на дарението като приходи за бъдещи периоди, или като се намали дарението до достигане на балансовата стойност на актива.

Единият метод представя дарението като отсрочен приход, който се признава като текущ систематично и рационално за срока на полезния живот на актива. Най-добрата база за това признаване са начислените амортизационни разходи.

При другият метод дарението се намалява от балансовата стойност на актива. Така тя се свежда до средствата, които е изразходвало предприятието в съвместно финансираня обект. Дарението се признава като приход за срока на полезния живот на амортизуемия актив чрез намалението на амортизационните разходи.

За илюстриране на тези правила ще си послужим с приведения вече пример.

Ако предприятието "Х" АД възприеме и оповести в счетоводната си политика за 2007 г. първият метод (признаване на дарението като приходи за бъдещи периоди) ще се състави статията:

Д-т с/ка (613) Разходи за придобиване на ДМА 195 600

К-т с/ки от група 60 Разходи по икономически елементи 195 600

Приема се, че през 2009 г. изграждането на поточната линия е приключило, като са направени същите по размер разходи.

В края на периода, за приключване на сметката за разходите за строителство по съвместни проекти (сметка 618), пак ще се състави статията:

Д-т с/ка (613) Разходи за придобиване на ДМА 195 600

К-т с/ки от група 60 Разходи по икономически елементи 195 600

Така по дебита на сметка Разходи за придобиване на ДМА ще се натрупа оборот от 391 200 лева (2 години по 195 600 лева).

След като производствената линия се приеме по установения ред, тя ще се заприходи с нейната първоначална стойност (цена на придобиване) за 391 200 лева.

Ще се състави статията:

Д-т с/ка Машини и оборудване 391 200

К-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА 391 200

Приема се, че остатъчната стойност на поточната линия е 41 200 лева. При това предположение, амортизуемата стойност на линията ще бъде 350 000 лева.

Ако полезният й живот е пет години и се прилага линейният метод при годишна амортизационна норма 20% (100 : 5), то годишната амортизационна квота ще бъде 70 000 лева.

За начисляване на тази амортизация през всяка от следващите пет години ще се съставят статиите:

Д-т с/ка Разходи за амортизация 70 000

К-т с/ка Амортизация на ДМА 70 000

За период от пет години трябва да се „амортизира по прихода” или да се отрази като текущ приход и сумата от кредитното салдо по сметка Приходи за бъдещи периоди – 195 600 лева (по 39 120 лв. годишно).

Ще се състави статията:

Д-т с/ка Приходи от финансираня 39 120

К-т с/ка Приходи за бъдещи периоди 39 120

Признатите приходи като текущи приходи са с 4 120 лв. повече от половината от разходите за амортизации (39 120 лв. минус 35 000 лв. – половината от годишните амортизационни разходи), както би трябвало да се очаква. Разликата се дължи на остатъчната стойност, която не се отразява като разход за амортизации.

Нека сега да приемем, че в предприятието "X" АД се прилага вторият метод за отчитане на финансиранята. При това условие ще се съставят следните счетоводни статии:

- за отразяване на полученото финансиране:

Д-т с/ка Разплащателна сметка във валута 195 600

К-т с/ка Приходи за бъдещи периоди 195 000

- за приключване на сметките от група 60 Разходи по икономически елементи:

Д-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА 195 600

Д-т с/ка Приходи за бъдещи периоди 195 600

К-т с/ки от група 60 Разходи по икономически елементи 391 200

Статията е с общата сума по сметките за двете години.

- за записване на построената и приета производствена линия :

Д-т с/ка Машини и оборудване 195 600

Д-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА 195 600

Ако се приеме, че остатъчната стойност е същата като при първия метод – 41 200 лева, то амортизируемата стойност ще бъде 154 400 лева.

За следващите пет години годишната амортизационна квота ще бъде 30 880 лева, а не 70 000 лв. или с 39 120 лева по-малко.

- за начисляване на амортизации ще се състави статията:

Д-т с/ка Разходи за амортизации 30 880

К-т с/ка Амортизации на ДМА 30 880

Извод: Вместо по-голям разход за амортизации и приход от финансираня, ще се отрази по-малък разход за амортизации, без да се отразява приход от финансираня.

Кой метод е по-подходящ?

И двата са допустими – като алтернативни – в МСС 20 Счетоводно отчитане на правителствените дарения и оповестяване на правителствената помощ. Все пак, съветът е:

Първият метод е по-ясен и по-информативен. Не се подценява размерът на първоначалната и на амортизуемата стойност на придобития чрез смесено финансиране актив, нито се намаляват изкуствено амортизационните разходи, свеждайки се единствено до стойността на участието на предприятието във финансиране придобиването на актива. Така че, поне що се отнася до придобиване на активи, при чието финансиране участват и европейски фондове - за по-подходящ първият метод.